

การเสริมสร้างความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน
ต่อนักการเมืองท้องถิ่นในระบบประชาธิปไตย
STRENGTHENING PUBLIC POLITICAL TRUST IN LOCAL POLITICIANS
IN A DEMOCRATIC SYSTEM

พระมหาสุดีใจ คุณาพันธ์^{1*}, พิชัยพล กองพงษ์¹, ส่งสุข ภาแก้ว²

Phramaha Sudjai Kunapan^{1*}, Phittayaphon Kongphong, Songsuk Phakaew

¹คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

²Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*Corresponding Author E-mail: sudjai.kun@mcu.ac.th

Received March 8, 2026; Revised April 7, 2026; Accepted April 16, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความไว้วางใจทางการเมือง และนำเสนอแนวทางการเสริมสร้างความไว้วางใจของประชาชนต่อนักการเมืองในระบบประชาธิปไตย โดยอาศัยการวิเคราะห์เอกสารและวรรณกรรมทางวิชาการที่สำคัญ ความไว้วางใจทางการเมืองเป็นระดับความมั่นใจที่ประชาชนมีต่อรัฐบาล ผู้นำทางการเมือง และระบบราชการ ในด้านความซื่อสัตย์ ประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความเป็นธรรม ซึ่งเป็นทุนทางสถาบันที่มีความสำคัญต่อเสถียรภาพและความยั่งยืนของระบอบประชาธิปไตย โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจ ประกอบด้วย 1. คุณภาพและผลสัมฤทธิ์ของนโยบายสาธารณะ 2. ประสิทธิภาพขององค์กรและทีมงานภาครัฐ 3. การสื่อสารทางการเมืองที่เปิดกว้างและมีปฏิสัมพันธ์ 4. บุคลิกภาพและภาวะผู้นำของนักการเมือง และ 5. ระดับทุนทางสังคมและการมีส่วนร่วมของประชาชน การเสริมสร้างความไว้วางใจทางการเมืองต้องอาศัยกระบวนการเชิงบูรณาการ โดยเริ่มจากการสถาปนาความชอบธรรมผ่านหลักนิติธรรม ความโปร่งใส และระบบตรวจสอบที่เข้มแข็ง ควบคู่กับการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะที่ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม ผู้นำทางการเมืองจำเป็นต้องมีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ มีจริยธรรม และสื่อสารอย่างสม่ำเสมอและจริงใจ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมและลดช่องว่างทางการรับรู้ ขณะเดียวกัน ภาครัฐต้องเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางนโยบาย เพื่อเสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมและสะสมทุนทางสังคม

คำสำคัญ: การเสริมสร้าง, ความไว้วางใจทางการเมือง, นักการเมือง, ระบอบประชาธิปไตย

Abstract

Objectives of this academic article were to examine conceptual frameworks and theories related to political trust and to propose guidelines for strengthening citizens' trust in politicians within a democratic system, based on an analysis of key academic literature and documents. Political trust refers to the level of confidence that citizens have in the government, political leaders, and the bureaucracy in terms of integrity, effectiveness,

transparency, and fairness. It constitutes an institutional asset that is crucial to the stability and sustainability of democracy. Factors influencing political trust include: 1. the quality and effectiveness of public policies; 2. the performance and efficiency of public organizations and administrative teams; 3. open and interactive political communication; 4. the personality and leadership of politicians; and 5. the level of social capital and public participation. Strengthening political trust requires an integrated process, beginning with the establishment of legitimacy through the rule of law, transparency, and robust accountability mechanisms. This must be accompanied by the formulation and implementation of public policies that concretely address citizens' problems and needs. Political leaders must demonstrate credibility, ethical conduct, and consistent, sincere communication in order to foster mutual understanding and reduce perceptual gaps. At the same time, the state must provide spaces for citizen participation in shaping policy directions, thereby cultivating a shared sense of ownership and accumulating social capital.

Keyword: Strengthening, Political Trust, Politicians, Democracy

บทนำ

นักการเมือง คือ ผู้ที่อาสาเข้ามารับใช้บ้านเมือง เพื่อให้บ้านเมืองดีขึ้นหรือก้าวหน้าขึ้นและจากที่ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้ที่อาสาเข้ามารับใช้บ้านเมืองจึงต้องตระหนักอย่างแท้จริง เกี่ยวกับความเป็นไป และความเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง เพื่อที่จะสามารถกำหนดบทบาทเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ จึงกล่าวได้ว่านักการเมืองควรจะต้องมีคุณลักษณะ 2 ประการสำคัญประกอบด้วย การเป็นผู้ร่วมการเปลี่ยนแปลง (Agent of Change) และการเป็นผู้บริหารการเปลี่ยนแปลง (Manager of Change) ฉะนั้น นักการเมืองแต่ละคนก็ต้องรู้ และเข้าใจซึ่งสภาพของสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้ง เพราะหากไม่รู้หรือไม่รอบรู้ ก็จะเข้ามาแสดงบทบาทเป็นตัวเปลี่ยน หรือตัวบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงใดๆ มิได้ เท่ากับว่ามีได้มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะอาสาเข้ามารับใช้บ้านเมือง ประเด็นปัญหาที่ประชาชนพลเมืองไทยกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้คือ มองไม่เห็นว่่านักการเมืองไทยตระหนักรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยมากนักน้อยเพียงใดก็เป็นเรื่องน่าเป็นห่วงและน่าหนักใจ เนื่องจากไม่สามารถฝากความหวังไว้กับนักการเมืองประเภทนี้ได้ และก่อให้เกิดความหวาดหวั่นว่าเมื่อนักการเมืองไม่รู้เรื่องการเปลี่ยนแปลง แล้วจะไปกำหนดนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ยังมีפקกล่าวถึง บรรดานักการเมืองที่มีได้มีความมุ่งมั่น มุ่งหมายใดๆ ที่จะมาช่วยเปลี่ยนแปลงหรือบริหารความเปลี่ยนแปลงในสังคม หากแต่มุ่งเข้ามาสู่แวดวงการเมืองโดยหวังจะใช้อำนาจ และสิทธิประโยชน์ เพื่อตนเองและพรรคพวก พวกพ้องเป็นสำคัญ (กษิต ภิรมย์, 2566)

การปกครองท้องถิ่น คือ รากฐานของประชาธิปไตย เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันฝึกสอนทางการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ให้ประชาชนรู้สึกว่าได้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องและมีรายได้เสียในการปกครอง การบริหารท้องถิ่น อันนำมาซึ่งความเลื่อมใสและศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในที่สุด (วุฒิสาร ตันไชย, 2546) หลักการกระจายอำนาจการปกครองในประเทศไทยเริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 โดยมีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารและการให้บริการด้านต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม การกระจายอำนาจนี้ยังมีข้อจำกัด เนื่องจากรัฐส่วนกลางยังคงควบคุมอำนาจทางการเงินและการตัดสินใจ ทำให้ชุมชนท้องถิ่น

ไม่สามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ความรู้สึกเป็นเจ้าของบ้านเมืองลดน้อยลง และเกิดความไม่สมดุลระหว่างรัฐส่วนกลางกับชุมชนท้องถิ่น (โกวิทย์ พวงงาม, 2554)

การสร้างควมไว้วางใจนับเป็นบทบาทสำคัญยิ่งของนักการเมืองท้องถิ่น เพราะความไว้วางใจระหว่างผู้นำและประชาชนคือรากฐานในการสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง โดยผู้นำต้องยึดมั่นในวัตถุประสงค์ร่วมกันและเป็นผู้สร้างบรรยากาศแห่งความเชื่อมั่นผ่านการเป็นคนเปิดเผย ซึ่งความโปร่งใสนี้จะนำไปสู่ความศรัทธา ผู้นำจึงควรส่งเสริมให้มีการอธิบายเหตุผลในการตัดสินใจอย่างตรงไปตรงมา และกล้าเปิดเผยข้อมูลหรือปัญหาต่าง ๆ อย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันต้องยึดถือความยุติธรรมเป็นที่ตั้ง ทั้งก่อนการตัดสินใจและการกระทำ โดยคำนึงถึงความรู้สึกและการรับรู้ของผู้อื่นว่าได้รับความยุติธรรมหรือไม่ รวมถึงการประเมินผลและการให้รางวัลที่ต้องอยู่บนหลักความเสมอภาคควบคู่ไปกับการแสดงความห่วงใยต่อบุคลากร นอกจากนี้ ผู้นำต้องกล้าพูดตามความรู้สึกและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้วยความจริงใจ ซึ่งจะช่วยสร้างความเคารพนับถือให้เกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ที่สำคัญที่สุดคือการบอกความจริงโดยไม่โกหก สื่อสารทุกเรื่องอย่างตรงไปตรงมา และรู้จักสังเกตอวัจนภาษาหรือท่าทางเพื่อความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ผู้นำต้องแสดงความคงเส้นคงวา โดยนำคุณค่าที่ยึดถือมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจและปฏิบัติงานอย่างเสมอต้นเสมอปลายจนเกิดเป็นความน่าเชื่อถือ ตลอดจนต้องรักษาคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้ทั้งในทางคำพูดและการกระทำเพื่อรักษาความเชื่อมั่นให้มั่นคง การปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับยังรวมถึงการแสดงออกถึงความเชี่ยวชาญในเชิงวิชาชีพและเทคนิคต่างๆ ให้เป็นที่ชื่นชม พร้อมทั้งสร้างความรู้สึกที่ดีต่อองค์กรผ่านการพัฒนาการสื่อสาร การสร้างทีมงาน และการเสริมสร้างสัมพันธภาพ โดยตระหนักว่าบุคลากรต้องการมากกว่าเพียงแค่การมีงานทำ ผู้นำจึงต้องทำให้งานมีความน่าสนใจ ทำทนาย และสามารถดึงเอาความเฉลียวฉลาดของบุคลากรออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ชาญชัย อาจินสมาจาร, 2544)

ดังนั้น บทบาทวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความไว้วางใจทางการเมือง และนำเสนอแนวทางการเสริมสร้างความไว้วางใจของประชาชนต่อนักการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยอาศัยการวิเคราะห์เอกสารและวรรณกรรมทางวิชาการที่สำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่ความศรัทธาความร่วมมือ และความเข้มแข็งของชุมชนในระบอบประชาธิปไตย อันก่อให้เกิดประโยชน์ในระดับประชาชน จะช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้ทางการเมือง ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และเพิ่มความเชื่อมั่นต่อระบบการปกครอง ในระดับนักการเมืองจะเป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาท ภาวะผู้นำ และจริยธรรมทางการเมือง ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ส่วนในระดับประเทศชาติจะนำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยให้มีเสถียรภาพ เกิดความโปร่งใส ลดความขัดแย้ง และเสริมสร้างความสงบสุขอย่างยั่งยืนในสังคมโดยรวม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง

แนวคิดความไว้วางใจทางการเมือง

ความไว้วางใจเปรียบเสมือนมาตรวัดความเชื่อมั่นที่ประชาชนมีต่อรัฐบาลและกลไกของรัฐ ในฐานะตัวแทนที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์ และคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ซึ่งระดับความไว้วางใจนี้มักสะท้อนผ่านการสำรวจความคิดเห็นที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา โดยถือเป็นเป้าหมายสูงสุดและหัวใจสำคัญของการบริหารงานภาครัฐที่มุ่งสร้างศรัทธาในการบริหารราชการแผ่นดินให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ข้าราชการและหน่วยงานของรัฐจึงจำเป็นต้องยกระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบตรวจสอบการใช้อำนาจที่มีความรัดกุม เพื่อสกัดกั้นการทุจริตประพฤติมิชอบในทุกรูปแบบ ขณะเดียวกันต้องมุ่งเน้นการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นมืออาชีพที่ก่อปรด้วยคุณธรรม จริยธรรม และสมรรถนะในการให้บริการที่ตอบโจทย์ความต้องการของประชาชน

อย่างแท้จริง ความไว้วางใจจึงไม่ใช่เพียงแค่ตัวเลขจากการสำรวจ แต่เป็นรากฐานอันมั่นคงที่จะขับเคลื่อนการบริหารจัดการภาครัฐให้ก้าวไปข้างหน้าได้อย่างสง่างามและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2550) ความเชื่อมั่นของประชาชนถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากประชาชนเป็นทั้งผู้เสียภาษีและผู้ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หากประชาชนขาดความไว้วางใจต่อหน่วยงานของรัฐ ย่อมส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ ขาดความร่วมมือและการสนับสนุนจากสังคม ดังนั้นไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในสถานะหรือมีบทบาทหน้าที่ใดก็ตาม จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นกับตนเอง ทั้งในด้านการทำให้ตนเป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ และการเรียนรู้ที่จะให้ความไว้วางใจผู้อื่นด้วย เมื่อสามารถสร้างความไว้วางใจทั้งต่อตนเองและผู้อื่นได้แล้ว ย่อมช่วยให้บุคคลนั้นดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จทั้งในการทำงานและการดำเนินชีวิตในสังคม (นิภา ทัดตานนท์, 2567)

ความไว้วางใจทางการเมือง หมายถึง ระดับของความมั่นใจที่เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคลที่มีต่อบุคคล ระบบการเมือง หรือการบริหารงานภาครัฐ ในด้านประสิทธิภาพ ความซื่อสัตย์ความสามารถ ความเท่าเทียม มีตั้งแต่ระดับไว้วางใจจนถึงรู้สึกไม่ไว้วางใจทางการเมือง หรือการระแวงสงสัย (พระมหาดนวันน์ ปรีติติเมธี และคณะ, 2568) ความไว้วางใจทางการเมือง สามารถให้แรงจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น พฤติกรรมที่สื่อถึงการมีจริยธรรมของนักการเมือง เป็นความประพฤติที่ติงามของนักการเมือง นักการเมืองถือเป็นบุคคลสาธารณะ มีความรับผิดชอบมากกว่าปกติ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ และรับผิดชอบต่อประชาชน ปากกับใจจะต้องตรงกัน นักการเมืองให้ประสบผลสำเร็จจึงจำเป็นต้องสร้างสำนึกหรือมโนธรรมแห่งความรู้สึกผิดชอบชั่วดี โดยให้เกิดความรู้สึกละอายหากจะทำในสิ่งไม่ถูกไม่ควร หรือเรียกได้ว่า “คุณธรรมและจริยธรรม” (อภิชัย พิทยานุรักษ์กุล และคณะ, 2567)

สรุปได้ว่า ความไว้วางใจทางการเมือง หมายถึง ระดับความมั่นใจที่ประชาชนมีต่อรัฐบาล หน่วยงานภาครัฐ และข้าราชการในการปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง ซื่อสัตย์ และเหมาะสมในฐานะตัวแทนของประชาชน โดยถือเป็นเป้าหมายสำคัญของการบริหารราชการแผ่นดิน เพราะสะท้อนศรัทธาและความร่วมมือจากสังคมซึ่งมักวัดผ่านการสำรวจความคิดเห็นและเปรียบเทียบตามช่วงเวลา ความไว้วางใจทางการเมืองยังหมายถึงความเชื่อมั่นของบุคคลต่อระบบการเมือง ผู้นำ และการบริหารงานภาครัฐในด้านประสิทธิภาพ ความเป็นธรรม และความโปร่งใส ระดับความไว้วางใจมีผลโดยตรงต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน หากขาดความเชื่อมั่นย่อมนำไปสู่ความระแวงและการไม่ให้ความร่วมมือ ดังนั้น ภาครัฐและนักการเมืองจึงต้องยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ และพัฒนาระบบตรวจสอบที่เข้มแข็ง เพื่อเสริมสร้างความศรัทธาและความยั่งยืนของการบริหารประเทศ

ทฤษฎีความชอบธรรม

Max Weber นักสังคมวิทยาชาวเยอรมัน กล่าวว่า จากประวัติศาสตร์สังคมมนุษย์ ที่ผ่านมาสามารถแบ่งการใช้สิทธิอำนาจปกครองที่ถือว่าชอบธรรมในเรื่องการใช้อำนาจได้ 3 ประเภท ได้แก่

1. สิทธิอำนาจปกครองเชิงบารมี (Charismatic Authority) ความชอบธรรมในการใช้สิทธิอำนาจปกครองรูปแบบนี้ขึ้นอยู่กับให้การยอมรับของประชาชนต่อบารมีของผู้นำซึ่งใช้สิทธิอำนาจนั้น ยกตัวอย่างเช่น การให้การยอมรับการปกครองของหัวหน้าเผ่าจากคนภายในเผ่าหรือแม้แต่การยอมรับจากลูกน้องต่อหัวหน้าที่มีบารมี เป็นต้น

2. สิทธิอำนาจปกครองเชิงจารีตประเพณี (Traditional Authority) ความชอบธรรมในการใช้สิทธิอำนาจปกครองรูปแบบนี้ขึ้นอยู่กับให้การยอมรับของประชาชนต่อการใช้สิทธิอำนาจที่สืบเนื่องรูปแบบเช่นนั้นมาอย่างยาวนานจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งจนอาจกล่าวได้ว่าเป็นจารีตประเพณีที่สืบปฏิบัติต่อกันมาประเทศที่มีรูปแบบการปกครองแบบนี้ก็คือ ประเทศที่ปกครองโดยระบอบกษัตริย์ (Monarchy) เป็นต้น

3. สิทธิอำนาจปกครองเชิงเหตุผลหรือตามกฎหมาย (Rational/Legal Authority) ความชอบธรรมของการใช้สิทธิอำนาจปกครองแบบนี้ขึ้นอยู่กับว่าผู้ปกครองได้ทำตามกฎหมายมากน้อยขนาดไหน ซึ่งพิจารณาได้จากตัวกฎหมายในรัฐธรรมนูญประเทศที่มีการใช้สิทธิอำนาจแบบนี้ได้แก่ ประเทศที่มีระบอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน (Representative Democracy) (ตันโมกซ์, 2557)

สรุปได้ว่า ทฤษฎีอำนาจหน้าที่ของ แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ชี้ให้เห็นว่าความชอบธรรมในการปกครองไม่ได้เกิดจากการกำลังบังคับเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการยอมรับของผู้อยู่ใต้ปกครองซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ อำนาจบารมี ที่ยึดตัวบุคคลและคุณลักษณะพิเศษเฉพาะตัว อำนาจจารีตประเพณี ที่สืบทอดกันมาตามความเชื่อและวัฒนธรรมดั้งเดิม และอำนาจตามกฎหมายและหลักเหตุผล ที่ยึดถือระเบียบกติกาและรัฐธรรมนูญเป็นที่ตั้ง โดยรูปแบบสุดท้ายถือเป็นรากฐานสำคัญของรัฐสมัยใหม่และระบบประชาธิปไตยที่เน้นความโปร่งใสและตรวจสอบได้ตามตัวบทกฎหมาย

แนวคิดทุนทางสังคม

Adam & Roncive (2003) ได้เสนอว่า ทุนทางสังคมเกี่ยวข้องกับแนวคิดประชาสังคมและความเชื่อมโยงทางสังคมส่วน Watson and Papamarcos เสนอว่า แนวคิดทุนทางสังคมสืบเนื่องมาจากนักคิดที่สำคัญ เช่น Durkheim, Simmel, Marx และ Weber จากทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theory) และทฤษฎีพันธะทางจิตวิทยา (Psychological Contract Theory) ขณะที่แนวคิดของ (Coleman, 1998) ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากความเชื่อของ Portes and Landolt เห็นว่า จุดเริ่มต้นของแนวคิดทุนทางสังคมมาจากสังคมวิทยาดั้งเดิมในยุคศตวรรษที่ 19 ดังที่ Durkheim ได้กล่าวถึงชีวิตทางสังคมของมนุษย์ว่าเป็นวิถีที่ทำลายความเป็นส่วนตัว และแนวคิดของ Brewer ที่ได้กำหนดลักษณะที่เชื่อมโยงกันระหว่าง แนวคิดของอริสโตเติลและนักปรัชญากรีกอื่นๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคมพลเมืองและทฤษฎีทุนทางสังคม นักวิชาการส่วนมากยอมรับว่า Hanifan เป็นผู้ที่ใช้คำว่า ทุนทางสังคมเป็นคนแรก แม้ว่าจะมีผู้พบว่า Dewey ได้เคยใช้คำว่า Social Capital ไว้ในหนังสือของเขาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1899 แล้วก็ตาม แต่ Dewey ก็ไม่ได้ให้นิยามความหมายไว้ Hanifan ในฐานะที่เป็นนักปฏิรูปสังคม ได้ใช้คำว่า ทุนทางสังคมเพื่ออธิบายถึงค่าความนิยม การคบหา ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในระดับกลุ่มบุคคลและครอบครัว นอกจากนี้ (Woolcock & Narayan, 1999) ยังกล่าวถึงว่า Hanifan ได้ใช้คำว่า ทุน เพื่อเน้นความสำคัญของโครงสร้างทางสังคมในเชิงธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ที่มีต่อบุคคลทั้งสองได้ให้คำอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับงานของ Hanifan มากขึ้น ซึ่งระบุว่า คำที่ใช้ในการอธิบายความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของโรงเรียน สามารถอธิบายได้ว่าเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดในชีวิตประจำวันของประชาชน คือ ค่าความนิยม มิตรภาพ ความเห็นอกเห็นใจและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างปัจเจกบุคคลและครอบครัว ซึ่งประกอบขึ้นเป็นหน่วยทางสังคมความเห็นอกเห็นใจและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลและครอบครัวที่ก่อรูปขึ้นเป็นหน่วยของสังคม ถ้าบุคคลมาแต่ละคนมาคบหาติดต่อกับเพื่อนบ้านของเขาและพวกเขากับเพื่อนบ้านอื่น ๆ ก็จะทำให้เกิดการสะสมของทุนทางสังคมซึ่งอาจจะช่วยตอบสนองความต้องการทางสังคมของเขาได้ทันที และอาจจะช่วยเพิ่มศักยภาพทางสังคมได้เพียงพอที่จะปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนทั้งหมดได้ (เกษรศิริ อรุณชัยพร, 2559)

สรุปได้ว่า ทุนทางสังคม เป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากทฤษฎีทางสังคมวิทยาและปรัชญาคลาสสิก โดยเป็นการเชื่อมโยงระหว่างความสัมพันธ์ทางสังคมเข้ากับมิติทางเศรษฐศาสตร์และประชาสังคม แม้จะมีนักคิดหลายท่าน เช่น Dewey หรือ Durkheim ได้วางรากฐานไว้ แต่ Hanifan ถือเป็นผู้อุทิศตนที่ทำให้นิยามชัดเจนขึ้นในฐานะเครื่องมือที่ช่วยอธิบายความสำคัญของค่าความนิยม มิตรภาพ ความเห็นอกเห็นใจ และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและครอบครัว ซึ่งการสะสมความสัมพันธ์เหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยตอบสนองความ

ต้องการส่วนบุคคล แต่ยังเป็นพลังสำคัญในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่ช่วยพัฒนาศักยภาพ และยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนในภาพรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดธรรมาภิบาล

“หลักธรรมาภิบาล” หรือที่มักเรียกว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” รวมถึงคำว่า “หลักธรรมรัฐ” หรือ “บรรษัทภิบาล” ซึ่งเป็นที่รู้จักในภาษาอังกฤษว่า Good Governance หมายถึง การปกครองหรือการบริหารงานที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรม ความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อสังคม แนวคิดดังกล่าวมิได้เป็นแนวคิดใหม่ในสังคมมนุษย์ หากแต่เป็นผลจากการสั่งสมองค์ความรู้และประสบการณ์ของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันในสังคมมาเป็นเวลายาวนานนับพันปี หลักธรรมาภิบาลจึงถือเป็นแนวทางสำคัญในการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคม เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย ความเป็นธรรม และความร่วมมือระหว่างสมาชิกในสังคม อีกทั้งยังช่วยให้สามารถประสานผลประโยชน์ของฝ่ายต่าง ๆ รวมถึงแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยวิธีการที่สันติ นำไปสู่การพัฒนาสังคมอย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1. หลักนิติธรรม คือ การกำหนดกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ให้มีความทันสมัย เป็นธรรม และสอดคล้องกับสภาพสังคม โดยได้รับการยอมรับจากสมาชิกในสังคมและมีการปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาค หลักการสำคัญ คือ การบริหารและการปกครองภายใต้กรอบของกฎหมาย มิใช่การใช้อำนาจตามความพอใจของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

2. หลักคุณธรรม คือ การยึดมั่นในความถูกต้องและความดีงาม พร้อมทั้งส่งเสริมค่านิยมที่ดีให้บุคลากรในองค์กรหรือสมาชิกของสังคมยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ ความอดทน ความขยันหมั่นเพียร และความมีระเบียบวินัย ซึ่งล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญของการทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคม

3. หลักความโปร่งใส คือ การดำเนินงานอย่างเปิดเผยและสามารถตรวจสอบได้ โดยมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา ปรับปรุงระบบและกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส และเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก นอกจากนี้ยังควรมีระบบตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

4. หลักการมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการรับรู้ แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับประเด็นสำคัญของสังคม ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น การแสดงความคิดเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ หรือการออกเสียงประชามติ ทั้งนี้ ยังช่วยลดการผูกขาดอำนาจทั้งจากภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน ส่งเสริมความร่วมมือและความสามัคคีในสังคม

5. หลักความรับผิดชอบต่อสังคม คือ การที่ผู้บริหารและข้าราชการ ทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจและมุ่งมั่น โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้รับบริการเป็นสำคัญ พร้อมอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน มีความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงานของตน และพร้อมปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องอย่างทันท่วงที

6. หลักความคุ้มค่า คือ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้บริหารจึงควรยึดหลักความประหยัดและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นประโยชน์ที่ประชาชนหรือผู้รับบริการจะได้รับเป็นสำคัญ เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรเกิดผลคุ้มค่ามากที่สุด (กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, 2558)

สรุปได้ว่า หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) คือ แนวคิดการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นความยุติธรรมและการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนในสังคม โดยมีหัวใจสำคัญอยู่ที่การสร้างระบบที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ภายใต้กฎหมายที่เท่าเทียม (หลักนิติธรรมและความโปร่งใส) ควบคู่ไปกับการส่งเสริมบุคลากรให้มีจริยธรรม

และความรับผิดชอบต่อนานาชาติ (หลักคุณธรรมและความรับผิดชอบ) อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อให้เกิดความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ (หลักความร่วมมือ) โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม (หลักความคุ้มค่า) เพื่อเป้าหมายในการลดความขัดแย้งและสร้างความเชื่อมั่นในการพัฒนาประเทศอย่างมั่นคง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมือง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้นำเกิดจากหลายปัจจัย ได้แก่

1. ปัจจัยด้านนโยบายสาธารณะ

นโยบายสาธารณะ เป็นเรื่องการตัดสินใจของรัฐบาลหรือภาครัฐในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำในการดำเนินการของรัฐ หรือของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในเรื่องดังกล่าว ทั้งในรูปแบบของแนวทางการดำเนินการและมาตรการของรัฐ แผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรมของรัฐที่จัดทำขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งการสั่งการหรือออกคำสั่งหรือประกาศหรือจัดทำเป็นกฎหมายหรือกฎระเบียบตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่รัฐกำหนดไว้ ในเรื่องที่ต้องการให้เกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาหรือพัฒนาให้ดีขึ้น และส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน ชุมชน และสังคม โดยมีเงื่อนไข ระยะเวลา สถานที่ดำเนินการ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลประโยชน์ต่อสาธารณะที่ชัดเจน รวมทั้งมีผู้รับผิดชอบรับไปดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้ ส่วนนโยบายสาธารณะนั้น ๆ จะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีความคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และได้ผลเป็นที่ยอมรับของประชาชนหรือผู้รับบริการมากน้อยแค่ไหนเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะต้องมีการศึกษา ติดตาม และประเมินผลความสำเร็จหรือความสัมฤทธิ์ผลของนโยบายนั้นๆ ต่อไป “นโยบายสาธารณะ” เป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ ทำให้รัฐบาลของประเทศใดในโลกต้องสนใจที่จะกำหนดนโยบายที่ดีและให้มีการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อสร้างความอยู่ดีมีสุข ความเสมอภาค และความเป็นธรรมให้กับประชาชนและความเจริญรุ่งเรืองแก่ประเทศ (กฤษณ์สัมพันธ์ เมนะสุด, 2559) ปัจจัยด้านนโยบายสาธารณะเป็นสิ่งสำคัญ ในฐานะที่นโยบายเป็นเครื่องมือกำหนดทิศทางการทำงานของพรรคที่เป็นรัฐบาล ที่ต้องสนใจที่จะกำหนดนโยบายที่ดี และให้มีการนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ นโยบายอาจเป็นบวก หรือเป็นลบ หรืออาจเป็นการกระทำหรืองดเว้นการกระทำก็ได้ซึ่งเป็นการตัดสินใจวางแนวทางกว้าง ๆ ในการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาหรือการตอบสนองความต้องการของประชาชน (พระมหานวรัตน์ ปรีตติเมธี และคณะ, 2568)

สรุปได้ว่า นโยบายสาธารณะคือเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญของรัฐบาลในการตัดสินใจเลือกดำเนินการหรือไม่ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ผ่านกลไกทางกฎหมาย แผนงาน และโครงการต่าง ๆ เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยมีเป้าหมายหลักในการแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างเป็นระบบภายใต้เงื่อนไขและระยะเวลาที่ชัดเจน ความสำเร็จของนโยบายจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพียงการประกาศแนวทางเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงประสิทธิภาพในการนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่คุ้มค่า สร้างความเสมอภาค และนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของคนในสังคม ซึ่งต้องมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดแก่สาธารณะ

2. ปัจจัยด้านประสิทธิผลการทำงาน

การศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลในการทำงานขององค์กรเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจมาอย่างยาวนาน นับตั้งแต่ยุคเริ่มต้นของการศึกษาทฤษฎีองค์การ เนื่องจากประสิทธิผลถือเป็นแก่นสำคัญของแนวคิดที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์กรในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างองค์การ วัฒนธรรม

องค์การ ภาวะผู้นำ รวมถึงการวางแผนยุทธศาสตร์ เพื่อให้้องค์การสามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ประสิทธิภาพในการทำงานขององค์การจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นเป้าหมายหลักที่ผู้บริหารต้องมุ่งบรรลุให้ได้ อีกทั้งประสิทธิผลขององค์การ (Organization Effectiveness) ยังมีบทบาทต่อทิศทางการพัฒนาและการดำเนินงานขององค์การ โดยเป็นการพิจารณาในระดับองค์การว่ามีความสามารถในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเพียงใด ทั้งในด้านกระบวนการดำเนินงานและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งล้วนส่งผลต่อความมั่นคงและความอยู่รอดขององค์การในระยะยาว (ปริญ บัญฉลุย, 2556) Woodcock (1989) ได้กล่าวว่า ลักษณะของทีมการทำงานที่มีประสิทธิภาพไว้ 11 ด้าน ดังนี้

1. ความสมดุลของบทบาท (Balanced Roles) คือ การทำงานเป็นทีมที่มีการผสมผสานทักษะ ความรู้ และความสามารถที่หลากหลายของสมาชิกแต่ละคน โดยนำความแตกต่างเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการแบ่งบทบาทหน้าที่อย่างเหมาะสมตามลักษณะของงานและสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

2. เป้าหมายที่ชัดเจนและสอดคล้องกัน (Clear Objectives and Agreed Goals) คือ การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของทีมให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกัน สมาชิกทุกคนรับรู้ เข้าใจ และยอมรับเป้าหมายร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3. การเปิดเผยและการเผชิญปัญหาอย่างตรงไปตรงมา (Openness and Confrontation) คือ การสร้างบรรยากาศการทำงานที่เปิดกว้าง สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ มีการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา และร่วมกันเผชิญปัญหาเพื่อหาทางแก้ไขและสร้างความเข้าใจร่วมกัน

4. การสนับสนุนและความไว้วางใจ (Support and Trust) คือ การที่สมาชิกในทีมให้การช่วยเหลือ สนับสนุน และมีความจริงใจต่อกัน สามารถพูดคุยถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานได้อย่างตรงไปตรงมาและพร้อมร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหา

5. ความร่วมมือและการจัดการความขัดแย้ง (Co-operation and Conflict) คือ การทำงานร่วมกันอย่างให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุน และถ่ายทอดความรู้หรือทักษะระหว่างกัน พร้อมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และบริหารจัดการความขัดแย้งในเชิงสร้างสรรค์เพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

6. กระบวนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน (Sound Procedures) คือ การดำเนินงานของทีมที่มีขั้นตอนและวิธีการทำงานที่ชัดเจน มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน และใช้ข้อมูลรวมถึงความคิดเห็นของสมาชิกทุกคนประกอบการตัดสินใจ

7. ภาวะผู้นำที่เหมาะสม (Appropriate Leadership) คือ การมีผู้นำที่มีความสามารถและเหมาะสมกับสถานการณ์ของทีม ทั้งนี้สมาชิกทุกคนสามารถมีบทบาทเป็นผู้นำได้ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ และลักษณะของงาน

8. การทบทวนการทำงานอย่างสม่ำเสมอ (Regular Review) คือ การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของทีมอย่างต่อเนื่อง หากพบปัญหาหรือข้อบกพร่องก็ร่วมกันปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

9. การพัฒนาบุคลากร (Individual Development) คือ การส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะของสมาชิกในทีม พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้แต่ละคนได้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงาน

10. ความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่ม (Sound Inter-group Relations) คือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานระหว่างบุคคลหรือระหว่างกลุ่ม โดยอาศัยความร่วมมือ ความเข้าใจ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

11. การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (Good Communications) คือ การติดต่อสื่อสารที่ชัดเจน ถูกต้อง และเหมาะสม โดยใช้ช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และความคิดเห็น ระหว่างกันอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพขององค์การ (Organization Effectiveness) คือหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ โครงสร้าง และวัฒนธรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งปัจจัยที่จะส่งผล ให้องค์การประสบความสำเร็จและอยู่รอดได้นั้น ขึ้นอยู่กับการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพตามแนวคิด ของ Woodcock (1989) ทั้ง 11 ด้าน โดยเน้นการผสมผสานทักษะที่สมดุล มีเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน สร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจและการสื่อสารที่เปิดกว้าง มีกระบวนการทำงานและภาวะผู้นำที่ยืดหยุ่น ตามสถานการณ์ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรและการทบทวนผลงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเปลี่ยนความขัดแย้ง ให้เป็นการร่วมมือที่สร้างสรรค์และนำไปสู่ความสำเร็จสูงสุดขององค์การ

3. ปัจจัยด้านการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมืองมีทั้งในความหมายเชิงกว้างและเชิงแคบ ในความหมายเชิงกว้างการสื่อสารทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมการสื่อสารที่มนุษย์ทำขึ้นหรือเกิดขึ้นนอกบ้านเรือนของตนการยื่นข้อเรียกร้อง ระหว่างประเทศ หรือการกล่าวคำปราศรัยของนักการเมืองย่อมหมายถึงการสื่อสารทางการเมือง ส่วนใน ความหมายเชิงแคบ กล่าวคือ การสื่อสารทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ของสถาบันเฉพาะ ซึ่งถูกจัดตั้ง ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการกระจายข้อมูลข่าวสาร ความคิดและ ทศนคติ อันเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว การศึกษาเรื่องการเมืองการสื่อสารทางการเมือง มักจะมองการสื่อสารทางการเมือง โดยนัยแห่ง ความหมายแคบนี้ เช่น การศึกษาเรื่องการรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้ง อาจเน้นในเรื่องการใช้โทรทัศน์ โปสเตอร์และการกล่าวคำปราศรัยของพรรคและนักการเมือง เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่า การสื่อสารทางการเมือง เป็นกระบวนการถ่ายทอดและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ระหว่างผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมืองกับประชาชน หรือระหว่างนักการเมืองกับสถาบันทางการเมือง โดยครอบคลุมการสื่อสารในกิจกรรม ต่าง ๆ ของมนุษย์ทั้งในมิติทางสังคมและการเมือง การสื่อสารทางการเมืองยังมีบทบาทในการจัดระเบียบทาง สังคม เพื่อให้สมาชิกในสังคมเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขในสังคม การเมืองนอกจากนี้ การสื่อสารทางการเมืองยังเกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การเลือกตั้ง หรือการตัดสินใจทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ อีกทั้ง ยังหมายถึงการอธิบายหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะ เช่น รายได้ จากภาษี รวมถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอำนาจรัฐ เช่น ใครเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดกฎหมาย การตัดสินใจ ใช้อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร ตลอดจนการกำหนดนโยบายของรัฐในการให้ประโยชน์หรือการกำหนด บทลงโทษในสังคม (McNair, 2003) การสื่อสารทางการเมืองเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างนักการเมืองกับประชาชน การเลือกใช้ช่องทางที่เหมาะสมช่วยให้นักการเมืองสามารถส่งสารได้อย่าง มีประสิทธิภาพ ซึ่งในยุคปัจจุบันสื่อใหม่หรือโซเชียลมีเดียกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการเข้าถึง กลุ่มเป้าหมายและสร้างปฏิสัมพันธ์กับประชาชนได้อย่างรวดเร็วและเป็นกันเอง (ปาริชาติ ชุมพงศ์ และคณะ, 2568)

สรุปได้ว่า การสื่อสารทางการเมือง คือกระบวนการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร และทัศนคติที่เกี่ยวข้อง กับการเมืองการปกครอง ทั้งในมิติเชิงกว้างที่เป็นกิจกรรมสาธารณะของมนุษย์ และมิติเชิงแคบที่เน้นบทบาท ของสถาบันสื่อหรือการรณรงค์หาเสียง โดยทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมือง สถาบันทางการเมือง และประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะ การใช้ใช้อำนาจรัฐ และการวางระเบียบสังคมให้เกิดความสงบสุข

4. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ

ผู้ที่มีบุคลิกภาพดีนับว่าเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำงานทั้งปวง ความสำคัญของ บุคลิกภาพ ที่ปรากฏชัดอยู่ทั่วไปจะเห็นได้จากการคัดเลือกและคัดสรรบุคคลเข้าปฏิบัติงานศึกษาต่อหรือทำงานตามบริษัท องค์กร รัฐวิสาหกิจ กระทรวง ทบวง กรม หรือวงการธุรกิจ โดยเฉพาะการเงินธนาคาร ความน่าเชื่อถือเป็น สิ่งที่สำคัญยิ่ง ความเชื่อถือเลื่อมใสศรัทธา พนักงาน นักบริหารทางธุรกิจ ที่มีบุคลิกภาพไม่ดีย่อมทำลาย ภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นผลเสียและเกิดอุปสรรคต่อการทำงาน การดำเนินกิจการต่าง ๆ รวมทั้ง การพัฒนาธุรกิจ ให้สามารถแข่งขันกับหน่วยงานอื่นได้ นั่นหมายถึงคนที่มีลักษณะบุคลิกภาพที่ดีย่อมมีโอกาส และประสบผลสำเร็จในชีวิตมากทั้งด้านครอบครัว ชีวิตส่วนตัวการศึกษาเล่าเรียน ดังจะเห็นได้จากการ ประกาศรับสมัครงานจะกำหนดคุณสมบัติของ ผู้สมัครงานที่สำคัญประการหนึ่ง คือมีบุคลิกภาพดีและมีความ เป็นผู้นำ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม จากความสำคัญนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าบุคลิกภาพสามารถ กำหนดอนาคตและความสำเร็จได้ (ชลลดา ทวีคุณ, 2556)

สรุปได้ว่า บุคลิกภาพที่ดีคือใบเบิกทางสำคัญสู่ความสำเร็จ เพราะเป็นปัจจัยหลักในการสร้างความ น่าเชื่อถือและความเลื่อมใสศรัทธา ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อหรือทำงานในองค์กร ทุกระดับ โดยเฉพาะสายงานธุรกิจและการเงินที่ต้องอาศัยภาพลักษณ์ที่ดี ยืนยันทนทานความเชื่อมั่น นอกจากนี้ บุคลิกภาพที่ดีโดดเด่นยังสะท้อนถึงภาวะผู้นำและการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี ส่งผลบวกต่อทั้งชีวิตส่วนตัว ครอบครัว และโอกาสในอนาคต จนเรียกได้ว่าบุคลิกภาพเป็นตัวกำหนดทิศทางความก้าวหน้าและการบรรลุ เป้าหมายในชีวิตอย่างแท้จริง

แนวทางการเสริมสร้างความไว้วางใจ

เมื่อพิจารณาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง ความชอบธรรม ทูตทางสังคม และธรรมาภิบาล สามารถนำมาวิเคราะห์เชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้าง “ตัวตนของนักการเมือง” โดยเฉพาะ นักการเมืองท้องถิ่นได้อย่างเป็นระบบ กล่าวคือ ตัวตนของนักการเมืองมิได้เกิดขึ้นจากบุคลิกส่วนบุคคล เพียงอย่างเดียว แต่เป็นผลลัพธ์ของการผสมผสานระหว่างคุณธรรม ความสามารถ ความสัมพันธ์ทางสังคม และการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่

1. ความไว้วางใจทางการเมือง แนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นว่า นักการเมืองต้องสร้างภาพลักษณ์ของ “ความน่าเชื่อถือ” ผ่านการกระทำที่สม่ำเสมอ โปร่งใส และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่าง แท้จริง เพราะความไว้วางใจมิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ แต่ต้องอาศัยการสะสมจากพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และผลงานที่เป็นรูปธรรม ดังนั้น ตัวตนของนักการเมืองท้องถิ่นจึงควรถูกหล่อหลอมให้เป็น “ผู้รับใช้ สาธารณะ” ที่มีความรับผิดชอบและยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับและความร่วมมือ จากประชาชนในระยะยาว

2. ทฤษฎีความชอบธรรมของ Max Weber ช่วยอธิบายว่า การที่นักการเมืองจะได้รับความไว้วางใจ อย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องมีฐานของ “ความชอบธรรม” รองรับ โดยเฉพาะความชอบธรรมเชิงกฎหมายและ เหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับบริบทการปกครองในระบอบประชาธิปไตย นักการเมืองท้องถิ่นจึงต้องปฏิบัติงาน ภายใต้อำนาจของกฎหมาย มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ขณะเดียวกันก็สามารถเสริมด้วย ความชอบธรรมเชิงบารมีผ่านภาวะผู้นำ ความเสียสละ และความใกล้ชิดกับประชาชน ซึ่งจะช่วยสร้างความ ศรัทธาในระดับบุคคลควบคู่ไปกับความศรัทธาในระบบ

3. แนวคิดทูตทางสังคมมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างตัวตนของนักการเมืองท้องถิ่น เนื่องจา การเมืองระดับท้องถิ่นเป็นพื้นที่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีความใกล้ชิดและต่อเนื่อง นักการเมือง

ที่สามารถสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ดี มีความเอื้ออาทร และมีปฏิสัมพันธ์กับประชาชนอย่างสม่ำเสมอ จะสามารถสะสม “ทุนทางสังคม” ในรูปของความไว้วางใจ ความร่วมมือ และการสนับสนุนจากชุมชนได้อย่างเข้มแข็ง ซึ่งทุนทางสังคมนี้จะกลายเป็นฐานพลังสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายและการพัฒนาท้องถิ่นให้ประสบผลสำเร็จ

4. ธรรมนูญฉบับนี้เป็นกลไกเชิงโครงสร้างที่ช่วยกำกับตัวตนของนักการเมืองให้ดำรงอยู่ในกรอบของความถูกต้องและความเป็นธรรม โดยนักการเมืองที่ยึดหลักนิติธรรม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วม จะสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังช่วยลดความขัดแย้งและเสริมสร้างความยั่งยืนของการบริหารงานในระดับท้องถิ่น กล่าวได้ว่า ธรรมนูญทำหน้าที่เป็น “มาตรฐาน” ในการกำหนดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักการเมือง

เมื่อเชื่อมโยงกับปัจจัยต่าง ๆ เช่น นโยบายสาธารณะ ประสิทธิภาพการทำงาน การสื่อสารทางการเมือง และบุคลิกภาพ จะพบว่าปัจจัยเหล่านี้เป็น “เครื่องมือเชิงปฏิบัติ” ที่ทำให้แนวคิดและทฤษฎีข้างต้นสามารถเกิดผลได้จริง กล่าวคือ นโยบายที่ตอบโจทย์ประชาชนจะสะท้อนถึงความสามารถและความจริงใจ ประสิทธิภาพในการทำงานจะแสดงถึงศักยภาพในการบริหาร การสื่อสารที่ดีจะช่วยสร้างความเข้าใจและความใกล้ชิดกับประชาชน ส่วนบุคลิกภาพที่เหมาะสมจะช่วยเสริมความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ของผู้นำ

โดยสรุป การเสริมสร้างตัวตนของนักการเมืองท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสร้างความไว้วางใจทางการเมือง จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการระหว่าง “คุณธรรมส่วนบุคคล” (จริยธรรมและบุคลิกภาพ) “ความสามารถเชิงระบบ” (นโยบายและประสิทธิภาพ) และ “ความสัมพันธ์ทางสังคม” (ทุนทางสังคมและการสื่อสาร) ภายใต้กรอบของ “ความชอบธรรมและธรรมนูญ” ซึ่งทั้งหมดนี้จะร่วมกันหล่อหลอมให้นักการเมืองเป็นผู้นำที่ได้รับความเชื่อมั่น ศรัทธา และการยอมรับจากประชาชนอย่างแท้จริง และนำไปสู่การพัฒนาการเมืองท้องถิ่นที่เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่กลไกเชิงพลวัตของความไว้วางใจ

สรุป

ความไว้วางใจทางการเมือง คือหัวใจสำคัญของการปกครองท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นจากเพียงการมีโครงสร้างการกระจายอำนาจเท่านั้น แต่ต้องอาศัยกลไกการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพควบคู่ไปกับจริยธรรมของผู้นำ การสร้างความไว้วางใจถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของการบริหารงานภาครัฐ เพราะเป็นตัวกำหนดระดับความร่วมมือของประชาชน ซึ่งเป็นผู้เสียภาษีและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง หากประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อระบบหรือตัวผู้นำ ย่อมนำไปสู่ความหวาดระแวงและการขาดการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่น

การที่จะบรรลุความไว้วางใจในระดับที่ยั่งยืนได้นั้น จำเป็นต้องมีการบูรณาการปัจจัยหลัก 4 ด้านเข้าด้วยกัน ประการแรกคือ ความชอบธรรมและธรรมาภิบาล โดยเฉพาะการใช้อำนาจหน้าที่ตามหลักกฎหมายและความโปร่งใส ประการที่สองคือ ประสิทธิภาพผลงานและนโยบาย ที่ต้องตอบโจทยความต้องการของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม ประการที่สามคือ บุคลิกภาพและการสื่อสารของผู้นำ ซึ่งต้องสะท้อนถึงความซื่อสัตย์ ความมีภาวะผู้นำ และความน่าเชื่อถือ และประการสุดท้ายคือ การสร้างทุนทางสังคม ผ่านการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งในชุมชน

นักการเมืองท้องถิ่นในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงจึงต้องปรับบทบาทจากการเป็นเพียงผู้ใช้อำนาจมาเป็นผู้บริหารจัดการความเปลี่ยนแปลง ที่ยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อเปลี่ยนภาพลักษณ์จากนักการเมืองที่มุ่งเน้นผลประโยชน์พวกพ้อง มาเป็นผู้นำที่ได้รับความเลื่อมใสศรัทธาอย่างแท้จริง ซึ่งบุคลิกภาพและแนวทางการทำงานที่เปิดเผย ตรงไปตรงมา และยึดมั่นในสัญญาใจเอง จะเป็นเข็มทิศสำคัญในการกำหนดอนาคตความสำเร็จขององค์กร และความมั่นคงของระบบการเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่นสืบไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน. (2558). หลักธรรมาภิบาล. สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2569 จาก <https://shorturl.asia/LMk3Q>.
- กฤษฎีสัมพันธ์ เมนะสุด. (2559). กรอบนโยบายสาธารณะที่ดี ที่พรรคการเมืองควรนำไปใช้ในยุคปฏิรูป. สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2569 จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_310799.
- กษิต ภิรมย์. (2566). นักการเมืองคือใคร? และควรทำอะไร?. สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2569 จาก <https://www.naewna.com/politic/columnist/54128>.
- เกษรศิริ อรุณชัยพร. (2559). ทุนทางสังคม. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 5(2), 1-8.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2554). การปกครองท้องถิ่นไทย (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ชลลดา ทวีคุณ. (2556). เทคนิคการพัฒนาบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ชาญชัย อาจินสมจาร. (2544). การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ต้นโมกข์. (2557). ความชอบธรรม : ทฤษฎีทั่วไป และความชอบธรรมในรัฐไทย ตอนที่ 4. สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2569 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/568976>.
- นิภา หัตถานนท์. (2567). ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น. วารสารวิชาการสังคมศาสตร์สมัยใหม่ (Online), 1(4), 13-24.
- ปริญ บุญฉวย. (2556). วัฒนธรรมองค์การ องค์การการเรียนรู้กับประสิทธิภาพองค์กรของศาลยุติธรรม: ตัวแบบสมการโครงสร้าง (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคมและการจัดการสิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- ปาริชาติ ชุมพงศ์ และคณะ. (2568). การสื่อสารของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีผลต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 7(4), 74-87.
- พระมหาธนวัฒน์ ปรียัติเมธี และคณะ. (2568). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย. วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 7(4), 17-32.
- วุฒิสาร ตันไชย. (2546). การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2550). คู่มือแนวทางการสร้างมาตรฐานความโปร่งใสของส่วนราชการ. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- อภิชัย พิทยานุรักษ์กุล และคณะ. (2567). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจของประชาชนที่มีผลต่อการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรีในจังหวัดชลบุรี. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์, 7(4), 379-390.
- Adam, F. & Roncevic, B. (2003). Social Capital: Recent Debates and Research Trends. Social Science Information, 42, 155-183.
- Coleman, J. S. (1998). Social Capital in the Creation of Human Capital. American Journal of Sociology, 94, S95-S120.
- McNair, B. (2003). An Introduction to Political Communication (2nd ed.). New York: Routledge.
- Woodcock, M. (1989). Team Development Manual. Great Britain: Billing & Son.
- Woolcock, M. & Narayan, D. (1999). Social Capital: Implications for Development Theory, Research, and Policy. The World Bank Research Observer, 15(2), 225-249.